

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

AZ AMERIKAI IRODALOM VISSZAFEJLŐDÉSE

Amerikában 1929 előtt majdnem minden évben új és új tehetségek bukkantak fel, akik merész és friss témákkal, új stílusokkal gazdagították az amerikai irodalmat. Ilyenek voltak: Dreiser, Anderson, Lewis, Cather, Dos Passos, Fitzgerald, Faulkner, Hemingway és Westcott. Költők is bőven akadtak, akik a konzervatív brit elődök nyomdokain haladtak, mint: Pound, Millay, Jeffers, Sandburg, Lindsay, Cumming és Crane. A drámában O'Neill vált ki magasan, a mai üzleti darabírók közül. De egy csudálatos hanyatlás mutatkozik ezeknél az íróknál is, akik ma már csak előbbi sikereikből élösködnek. *Babbitt* és *Arrowsmith* óta Sinclair Lewis semmi komoly dolgot nem alkotott, Dreiser és Anderson pedig, mintha teljesen visszavonultak volna az irodalomtól. Willa Cather szakított előbbi csiszolt realiztikus stílusával és kegyes meditációba temetkezett. Hergesheimer is elhallgatott, ami pedig Cabell-t illeti, még azok is csalódva fordulnak el tőle új regényei elolvasása után, akik korábban egy amerikai Petroniust véltek benne felfedezni. Hemingway sem tudott a *Sun also rises*-nél jobbat írni az utolsó években. Egyedül Dos Passos az, aki *USA* trilógiájával felülmúlta minden előbbi írását. Ez a műve számos hibája ellenére az utóbbi évtized legjobb regényének számítható.

A 20-as években az amerikai irodalmi életet többféle irány hatotta át, míg azután ezek az irányok eggyé egyszerűsödtek le a 30-as évek től kezdődőleg. Ez az egy irány, mely az amerikai irodalmat 10 év óta uralja az ú. n. „proletár irányzat“, mely épolyan terméketlen volt esztétikailag, mint amennyire nem volt őszinte politikailag. Tulajdonképpen a munkásság irodalma akart lenni, de a valóságban nem volt más, mint hírvérője az orosz kommunizmus tanainak Amerikában. Ez tulajdonképpen nem is volt irodalom és legtöbb művelőjének „osztályöntudata“ csak tehetetlenségét leplezte.

Ez az irodalom termelte ki a sok sztrájkregényt, melyek, annak ellenére, hogy a baloldali kritika a legnagyobb elismeréssel fogadta őket, sosem érték meg második kiadást. Szomorúan kell megállapítani, írja sok amerikai kritikus ma, hogy az irodalom kommunista irányzata Amerikában volt a legszembeötlőbb, de egyúttal a legsivárabb is. Míg Angliában W. H. Auden, Franciaországban André Malraux tehetséget is árultak el, addig Amerikában az irodalmi szociális fellángolás csak egypár könyvkiadó jövedelmét szaporította, aki ügyesen kihasználva az amerikai közönség kultúrholsevizmusát, naponként dobta piacra a szociális tárgyú regények százeit.

Az utóbbi hónapok külpolitikai eseményei nagy változásokat idéztek elő az amerikai „kultúrfronton“ is, de még mindig nem volt képes áttörni a vörös gyűrűt, mely görcsösen ragaszkodik kivívott állásaihoz.

Steinbeck pl. még ma is a génusza ennek a baloldali irodalomnak, dacára, hogy a *The grapes of wrath* és *Of mice and men* írásain kívül semmi érdemlegeset nem alkotott. William Sarroyan jó író, de még kitünőbb hírvérője saját műveinek. Első könyve *The daring young man*, még ma is legjobb művei közé tartozik.

Ennek az irodalmi visszaesésnek oka, kétségkívül korunk szociális és gazdasági válsága, de ami a legjobban hozzájárult ehhez, az az amerikai intellektuális réteg arculatának a teljes megváltozása. Ezek az intellektuellek az utolsó évtizedben „elpolitizálódtak“. Ameddig távortartóztatták magukat a politikától, addig kulturálisan felette álltak a tömegnek. Amióta ellenben az írók és művészek különböző — rendszerint baloldali — politikai irányok szolgálatába szegődtek, ez megfosztotta őket a kulturális problémák józan és világos bírálatától. Az irodalmi vezető réteg szellemi önállóságának megszűnése jelentette az irodalom hanyatlását, melyből csak akkor fog majd ismét felemelkedni, ha visszaszerzi szabadságát és függetlenségét.

Péchy Sándor